

نقش سرمایه‌های روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی) در

انگیزه پیشرفت دانشجویان

The Role of Psychological Capitals (i.e., Self-efficacy, Hope, Resilience, and Optimism) in Student Achievement Motivation**Sajjad Saadat***

PhD student of Psychology, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan

Nooshin Kord

MA in Clinical Psychology, Department of Psychology, West Tehran Branch, Islamic Azad University

Marziyh Jalali

MA in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan

سجاد سعادت (نویسنده مسئول)

دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان

نوشین کرد

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی

مرضیه جلالی

کارشناس ارشد مشاوره مسیر شغلی، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان

Abstract

The achievement motivation is one of the factors affecting the success and academic achievement for students. According to previous research, achievement motivation is influenced by several factors. This study aimed to investigate the role of psychological capital (self-efficacy, hope, resilience and optimism) In order to predict the student achievement motivation. In this correlational study, 260 students in dormitories of Isfahan University of Medical Sciences were selected through cluster sampling method. In order to collect data, Luthans et al Psychological Capital Questionnaire and Hermans Achievement Motivation Questionnaire were used. Data were analyzed through SPSS-18 software. Results showed that there was positive significant relationship between the psychological capital, self-efficacy ($r=0.273$), resilience ($r=0.221$), hope ($r=0.368$), optimism ($r=0.369$) and achievement motivation ($P<0.01$). Also, the results of regression showed that optimism, hope and self-efficacy variables were able to explain 0.25 of variance of achievement motivation in students. Considering that psychological capital plays an important role in the student achievement motivation, it is necessary to pay attention to this in the planning of the higher education system in order to achieve the academic success of the students.

Keywords: Self-efficacy, Hope, Resilience, Optimism, Achievement Motivation**چکیده**

انگیزه پیشرفت از جمله عوامل موثر بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌باشد، طبق پژوهش‌های پیشین انگیزه پیشرفت متاثر از عوامل مختلفی می‌باشد، در این پژوهش به بررسی نقش سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی) در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت دانشجویان پرداخته شده است. در این مطالعه همبستگی، ۲۶۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به شیوه خوشه‌ای انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتاز و همکاران و پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنس اجرا شد. به منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS-18 استفاده شد. نتایج همبستگی نشان داد که سرمایه‌های روانشناختی، خودکارآمدی ($r=0.273$)، تاب‌آوری ($r=0.221$)، امید ($r=0.368$) و خوش‌بینی ($r=0.369$) با انگیزه پیشرفت در دانشجویان رابطه معنادار مثبت دارند ($P<0.01$). همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که به ترتیب متغیرهای خوش‌بینی، امید و خودکارآمدی قادر به تبیین ۰/۲۵ از واریانس انگیزه پیشرفت در دانشجویان بودند. با توجه به اینکه سرمایه‌های روانشناختی نقش مهمی در انگیزه پیشرفت دانشجویان دارند، می‌بایست در برنامه‌ریزی‌های نظام آموزش عالی در جهت موفقیت تحصیلی دانشجویان به این امر مهم توجه شود.

کلمات کلیدی: خودکارآمدی، امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی، انگیزه پیشرفت

مقدمه

بهبود وضعیت تحصیلی دانشجویان یکی از اهداف مهم نظام آموزش عالی می‌باشد و مطالعات گسترده‌ای در زمینه شناخت عوامل موثر بر آن انجام شده است (میرل، اسمیت، کومینگ، دانیک^۱، ۲۰۱۷). در برخی از مطالعات پیشین انگیزه پیشرفت به‌عنوان عامل پیش‌بینی کننده موفقیت تحصیلی دانشجویان نشان داده شده است (ونتزل، رامانی^۲، ۲۰۱۶). انگیزه محرک اصلی برای تمام رفتارهای افراد است. انگیزه منجر به پویایی رفتار می‌شود که نیازها و تمایلات را شامل می‌شود و برای رسیدن به موفقیت به افراد قدرت و جسارت می‌دهد. انگیزه پیشرفت مستقیماً بر رفتار فرد تاثیر می‌گذارد و به فرد جهت می‌دهد (وانگ، والاکس، وانگ^۳، ۲۰۱۷). انگیزه پیشرفت^۴، میل برای کسب موفقیت و مشارکت در فعالیت‌های است که موفقیت و پیروزی در آنها وابسته به تلاش و توانمندی‌های فرد است. انگیزه پیشرفت نقش اساسی و مهمی در فرایند یادگیری دارد و موتور محرک فرد برای رفتارهایی است که منجر به یادگیری بهتری می‌شود (یازسی، سیس، آلتون^۵، ۲۰۱۱). به دلیل اینکه انگیزه پیشرفت نقش موثری در پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان دارد، مورد توجه پژوهشگران بوده و مطالعات مختلفی در جهت شناخت عوامل پیش‌بینی کننده آن انجام شده است (لینبرینک، پینتریچ^۶، ۲۰۰۲؛ تونر، چاندلر، هفر^۷، ۲۰۰۹؛ وانگ، اکلس^۸، ۲۰۱۳).

در برخی از مطالعات نشان داده شده است که سرمایه روانشناختی^۹ نقش موثری بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دارد (داتو، کینگ، والدز^{۱۰}، ۲۰۱۸). سرمایه روانشناختی مجموعه‌ای از منابع و سرمایه‌های درونی است که معمولاً ارزیابی مثبت فرد از شرایط و احتمال دستیابی به موفقیت بر اساس این منابع را بازتاب می‌دهد، اولین بار این مفهوم در حوزه روانشناسی و رفتار سازمانی معرفی شد و متشکل از چهار منبع روانشناختی مثبت، (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی^{۱۱}) می‌باشد (لوتانز، اولیو، اوی، نرمن^{۱۲}، ۲۰۰۷). از زمانی که برای اولین بار آلبرت بندورا^{۱۳} (۱۹۷۷) مفهوم خودکارآمدی را در قالب یک نظریه به‌منظور تغییر رفتار ارائه کرد، مطالعات زیادی را به خود اختصاص داده است.

محققان بی‌شماری در علوم اجتماعی و رفتاری از خودکارآمدی جهت پیش‌بینی و تبیین طیف وسیعی از عملکردهای انسان استفاده کرده‌اند. علاوه بر این، طی ۳۰ سال گذشته، اصول خودکارآمدی به مراتب فراتر از مرزهای روانشناسی گسترش یافته است و به زمینه‌های متنوعی مانند: بهداشت، پزشکی، تغییرات اجتماعی و سیاسی، روانپزشکی، ورزش، تجارت و امور بین الملل رسیده است (آرتینو^{۱۴}، ۲۰۱۲). طبق دیدگاه بندورا، باورهای خودکارآمدی در هسته عملکرد انسان قرار دارند. باورهای خودکارآمدی به مجموعه توانایی و مهارت‌های فرد اطلاق نمی‌شود، بلکه به مجموعه باورهایی اطلاق می‌شود که فرد اعتقاد دارد که می‌تواند در شرایط خاصی اقدامات لازم را انجام دهد (بندورا، ۱۹۸۶). در مطالعاتی نشان داده شد که خودکارآمدی با پیشرفت تحصیلی (هونیک، برودبنت^{۱۵}، ۲۰۱۶) و عزت نفس در دانشجویان (لان، لان، کیپریونو^{۱۶}، ۲۰۰۴) همراه می‌باشد.

یکی دیگر از مولفه‌های سرمایه روانشناختی امیدواری، است. امیدواری، حالت انگیزشی پشتکار داشتن و ثابت قدم بودن و جهت‌دهی دوباره روش‌ها و راهبردها به سوی اهداف است (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷). همچنین امیدواری، پافشاری در رسیدن به اهداف و به هنگام لزوم تغییر دادن مسیر در رسیدن به اهداف را می‌سازد (یوسف، لوتانز^{۱۷}، ۲۰۰۷). در مطالعات پیشین نشان داده شده است که امیدواری با جوانب مثبت زندگی، همچون موفقیت تحصیلی و جهت‌یابی مسیر علمی در دانشجویان همراه می‌باشد (گلاقر،

¹ Merrill, Smith, Cumming, & Daunic

² Wentzel, & Ramani

³ Wang, Wallace, & Wang

⁴ Achievement motivation

⁵ Yazici, Seyis, & Altun

⁶ Linnenbrink, & Pintrich

⁷ Turner, Chandler, & Heffer

⁸ Wang, & Eccles

⁹ Psychological Capital

¹⁰ Datu, King, & Valdez

¹¹ Self-efficacy, Hope, Resilience, Optimism

¹² Luthans, Avolio, Avey, & Norman

¹³ Albert Bandura

¹⁴ Artino

¹⁵ Honicke, & Broadbent

¹⁶ Lane, Lane, & Kyprianou

¹⁷ Youssef, & Luthans

مارکیوس، لویز^۱، ۲۰۱۷). افراد با امیدواری بالا توانایی بسیاری در ایجاد مسیرهایی برای رسیدن به اهدافشان دارند. این منبع روانشناختی به طور مداوم این امید را ایجاد می‌کند که اهداف میسر خواهند شد. علاوه بر این افرادی که امید بالایی دارند، وظایفشان را طوری چارچوب بندی و تنظیم می‌کنند که آن‌ها را برای رسیدن به موفقیت در وظایفی که در دست دارند بسیار با انگیزه نگه می‌دارد (آوی، ورسینگ، لوتانز^۲، ۲۰۰۸).

تاب‌آوری به عنوان فرایندی پویا، سازگاری مثبت و قابل توجهی در شرایط طاقت فرسا فراهم می‌سازد. تاب‌آوری عبارت از توانایی مقاومت در برابر چالش‌های طاقت‌فرسای زندگی است. تاب‌آوری شامل فرایندهای پویایی است که سازگاری مثبت با رویدادهای سخت زندگی را فراهم می‌کند (سعادت، اعتمادی، نیلفروشان، ۱۳۹۴). زمانی که رویدادهای زندگی فشار طاقت‌فرسایی بر آدمی وارد می‌کند، این ظرفیت روانشناختی به انسان کمک می‌کند تا به عقب، یعنی زمان قبل از این رویداد برگردد و با انرژی بیشتری با مسئله روبرو شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷).

خوشبینی، به یک شیوه اسناددهی اشاره دارد که مطابق با آن رویدادهای فعلی و پیامدهای مورد انتظار آتی به گونه‌ای مثبت تفسیر می‌شوند (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷). «خوش‌بینی، به معنای داشتن انتظارات مثبت برای نتایج و پیامدهاست و این پیامدها به عنوان عوامل ثابت، کلی و درونی در نظر گرفته می‌شوند» (کیهانی، تقوایی، رجبی، امیرپور، ۱۳۹۳). افراد خوش بین همواره در انتظار رخ دادن اتفاق‌های خوشایند در زندگی‌شان هستند (جنسن و لوتانز^۳، ۲۰۰۶). در پژوهشی نتایج نشان داد که سرمایه‌های روان‌شناختی با کاهش فرسودگی تحصیلی در دانشجویان در ارتباط هستند (سلطانی، محبوب سمانه، قاسمی جوبنه، یوسفی، ۱۳۹۵).

مطالعات گسترده‌ای در جهت شناخت عوامل موثر بر انگیزه پیشرفت در دانشجویان انجام شده و نتایج قابل توجهی ارائه شده است، اما کمتر مطالعه‌ای به بررسی انگیزه پیشرفت بر اساس سرمایه روانشناختی پرداخته است. با توجه به اینکه در مطالعات پیشین به بررسی رابطه خطی هر یک از مولفه‌های خودکارآمدی، تاب‌آوری، امید و خوش‌بینی با پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت پرداخته شده است، کمتر مطالعه‌ای به بررسی همزمان نقش این متغیرها بر انگیزه پیشرفت دانشجویان توجه کرده است. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی انگیزه پیشرفت در دانشجویان بر اساس مولفه‌های سرمایه‌های روانشناختی انجام شده است. همچنین با توجه به اینکه هر چهار سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، تاب‌آوری، امید و خوش‌بینی) به عنوان جنبه‌های مثبت روانی می‌باشند اما بر اساس پیشینه نظری تفاوت‌هایی در مفهوم شناسی آنها وجود دارد، بر این اساس هدف نهایی این است که مشخص شود کدام یک از آن‌ها قدرت بیشتری برای پیش‌بینی انگیزه پیشرفت در دانشجویان دارند.

روش

این مطالعه، توصیفی-مقطعی از نوع همبستگی است که در جامعه دانشجویان پسر ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ انجام شد. نمونه‌ای به حجم ۲۶۰ نفر بر اساس جدول کرجسی و مورگان^۴ (۱۹۷۰)، به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. به منظور نمونه‌گیری تعداد خوابگاه‌های پسرانه دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در ۶ خوشه دسته‌بندی شدند و بر حسب تصادف ۳ خوشه انتخاب شدند و در نهایت شماره اتاق‌ها و سوئیت‌های هر یک از این چهار خوابگاه‌ها در یک جدول ثبت شد و ۱۵۸ واحد (اتاق یا سوئیت) از آنها جهت نمونه‌گیری به صورت تصادفی انتخاب شدند. روش اجرای پرسشنامه‌ها به این صورت بود که پژوهشگران در یک دوره زمانی ۷ روزه با مراجعه به واحدهای انتخاب شده و شرح اهداف پژوهش و کسب رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش از دانشجویان حاضر در اتاق درخواست می‌کردند که ظرف مدت ۳۰ دقیقه به پرسشنامه‌ها پاسخ دهند. در این پژوهش از دو پرسشنامه استفاده شده است:

پرسشنامه سرمایه روانشناختی^۵: این پرسشنامه توسط لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) به منظور سنجش سرمایه روانشناختی مثبت (خوشبینی، امید، تاب‌آوری و خودکارآمدی) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۴ سوال و چهار زیر مقیاس خوشبینی، امید، تاب‌آوری و خودکارآمدی می‌باشد که هر یک از این زیر مقیاس‌ها با ۶ سوال سنجیده می‌شوند. نمره‌گذاری این پرسشنامه بر اساس طیف

¹ Gallagher, Marques, & Lopez

² Avey, Wernsing, & Luthans

³ Jensen, & Luthans

⁴ Krejcie and Morgan

⁵ Psychological Capital Questionnaire

نقش سرمایه‌های روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی) در انگیزه پیشرفت دانشجویان
The Role of Psychological Capitals (i.e., Self-efficacy, Hope, Resilience, and Optimism) in Student

لیکرت ۶ عامل (کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۶) می‌باشد. حداقل نمره در کل آزمون ۲۴ و برای هر زیر مقیاس ۶ و حداکثر نمره هر آزمودنی در این آزمون ۱۴۴ و حداکثر نمره برای هر زیر مقیاس ۳۶ می‌باشد. روایی این پرسشنامه توسط طراحان آن با روش تحلیل عاملی اکتشافی مورد تایید قرار گرفته است و همسانی درونی آن به روش آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۸۸ و برای زیر مقیاس‌های آن خوشبینی (۰/۷۹)، امید (۰/۷۲)، تاب‌آوری (۰/۷۲) و خودکارآمدی (۰/۷۵) محاسبه شده است. در نمونه ایرانی همسانی درونی کل آزمون به روش کرونباخ آلفا ۰/۸۵ گزارش شده است (سعادت و همکاران ۱۳۹۴). در این مطالعه همسانی درونی کل آزمون به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ محاسبه شد.

پرسشنامه انگیزه پیشرفت^۱: این پرسشنامه ۲۹ سوالی توسط هرمنس^۲ (۱۹۷۰) به منظور سنجش انگیزه پیشرفت در بزرگسالان طراحی شده است. سوالات پرسشنامه به صورت جملات ناتمام بیان شده و به دنبال هر جمله چهار گزینه ارائه شده است، که می‌بایست یکی از آن‌ها در تکمیل جمله انتخاب شود. حداقل نمره در این آزمون ۲۹ و حداکثر ۱۱۶ می‌باشد و هر چه نمره فرد بالاتر باشد، نشانگر انگیزه پیشرفت در فرد می‌باشد. روایی این آزمون به روش تحلیل عاملی تاییدی بررسی شده است و نشان داده شده است که این ابزار از اعتبار قابل قبولی برخوردار است. همسانی درونی این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و به روش بازآزمایی مجدد ۰/۸۲ گزارش شده است. در نمونه ایرانی همسانی درونی کل آزمون به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و ضریب بازآزمایی پس از سه هفته ۰/۸۵ گزارش شده است (تمنایی‌فر، گندمی، ۱۳۹۰). در این مطالعه همسانی درونی کل آزمون به روش کرونباخ آلفا ۰/۸۳ محاسبه شد. به منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS-18 استفاده شد. جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف تک‌نمونه‌ای، جهت سنجش ارتباط بین متغیرهای پیش‌بین با متغیر ملاک از آزمون همبستگی پیرسون و جهت پیش‌بینی متغیر ملاک از آزمون رگرسیون خطی به روش گام‌به‌گام استفاده شد.

یافته‌ها

از مجموع ۲۶۰ نمونه انتخاب شده، ۲۳۵ نمونه (۹۰/۳۸ درصد) پرسشنامه‌های خود را به صورت کامل عودت دادند و نتایج ارائه شده از این تعداد می‌باشد. میانگین سنی دانشجویان ۲۳/۳۹ ± ۲۳/۱۸ بود. میانگین تحصیلی دانشجویان ۱۵/۶۵ ± ۱/۲۹ بود. ۲۲۱ نفر مجرد و ۱۴ نفر متأهل بودند. در ادامه یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵
۱- انگیزه پیشرفت					
۲- خودکارآمدی	**۰/۲۷۳				
۳- تاب‌آوری	**۰/۲۲۱	**۰/۱۷۸			
۴- امید	**۰/۳۶۸	**۰/۳۵۴	**۰/۳۴۵		۱
۵- خوش‌بینی	**۰/۳۶۹	*۰/۱۴۶	*۰/۰۷۰	**۰/۲۰۱	۱
حداقل نمره	۴۵	۱۳	۱۰	۱۱	۱۵
حداکثر نمره	۱۱۲	۳۶	۲۳	۳۵	۳۴
میانگین	۷۹/۶۸	۲۵/۸۷	۱۹/۲۳	۲۳/۵۳	۲۳/۰۷
انحراف معیار	۱۳/۶۲	۵/۲۵	۳/۰۶	۴/۵۳	۴/۱۱

نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که سرمایه روانشناختی، خودکارآمدی ($r=۰/۲۷۳$)، تاب‌آوری ($r=۰/۲۲۱$)، امید ($r=۰/۳۶۸$) و خوش‌بینی ($r=۰/۳۶۹$) با انگیزه پیشرفت در دانشجویان رابطه معنادار مثبت دارند ($P<۰/۰۱$). با توجه به هدف نهایی پژوهش مبنی بر اینکه کدام‌یک از سرمایه‌های روانشناختی قدرت بیشتری برای پیش‌بینی انگیزه پیشرفت دارند، می‌بایست از آزمون رگرسیون خطی

¹ Achievement Motivation Questionnaire

² Hermans

گام به گام استفاده کرد. نرمال بودن توزیع فراوانی داده‌ها، تصادفی بودن روش جمع آوری داده‌ها و بررسی استقلال خطاها از جمله پیش فرض های اساسی جهت اجرای آزمون رگرسیون می‌باشد که در پژوهش حاضر لحاظ شده است. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف تک نمونه‌ای نشان داد که متغیر ملاک، انگیزه پیشرفت ($\text{Sig}=0/089$) در سطح خطای $P \leq 0/05$ معنادار نبودند، بر این اساس متغیر ملاک دارای توزیع نرمال می‌باشد. همچنین آماره دوربین - واتسون برابر با $2/29$ محاسبه شده است که نمایانگر استقلال خطاها می‌باشد. با توجه به برقراری پیش فرض های رگرسیون، مجاز به اجرای این آزمون پارامتریک می‌باشیم.

جدول ۲: رگرسیون گام به گام در جهت پیش بینی انگیزه پیشرفت بر اساس سرمایه روانشناختی

Sig.	t	ضرایب	ضرایب غیر استاندارد		F	R ²	R	مدل	
		استاندارد	Std. Error	B					
0/000	10/902	-	4/72	51/505	36/708	0/136	0/369	مقدار ثابت	۱
0/000	6/059	0/369	0/202	1/221			خوش بینی		
0/000	6/232	-	5/546	34/564	33/837	0/226	0/475	مقدار ثابت	۲
0/000	5/214	0/307	0/195	1/018			خوش بینی		
0/000	5/185	0/306	0/177	0/919			امید		
0/000	4/576	-	6/032	27/606	25/686	0/250	0/500	مقدار ثابت	۳
0/000	4/987	0/292	0/194	0/965			خوش بینی		
0/000	4/478	0/268	0/180	0/805			امید		
0/007	2/737	0/162	0/153	0/420			خودکارآمدی		

نتایج رگرسیون گام به گام نشان داد که در گام اول متغیر شخصیت خوش بینی ($\beta=0.369$, $t=6.059$, $p<0.01$)، در گام دوم متغیر امید ($\beta=0.306$, $t=5.185$, $p<0.01$) و در گام سوم متغیر خودکارآمدی ($\beta=0.162$, $t=2.737$, $p<0.01$) قدرت پیش بینی کنندگی انگیزه پیشرفت را در دانشجویان دارند و $0/25$ از واریانس انگیزه پیشرفت را در دانشجویان تبیین می‌کنند، اما به دلیل اینکه این متغیرها ارتباط قوی تری با انگیزه پیشرفت داشتند، به متغیر تاب آوری اجازه ورود به مدل رگرسیون ندادند.

بحث و نتیجه گیری

نظر به اهمیت انگیزه پیشرفت به عنوان موثرترین عامل در موفقیت تحصیلی دانشجویان، پژوهش حاضر به منظور بررسی نقش سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش بینی) در تبیین انگیزه پیشرفت دانشجویان انجام شد. نتایج نشان داد که خودکارآمدی به طور مثبت و معنادار با انگیزه پیشرفت در دانشجویان رابطه دارد، که با مطالعات میری و دری (۱۳۹۴)، عباسیان فرد، بهرامی، قدسی (۱۳۸۹) و الیاس، نوردین، مهیودین (۲۰۱۰) همسو می‌باشد. در تبیین نتایج می‌توان اینگونه خودکارآمدی و انگیزه پیشرفت با تمام تفاوت‌های که در بعد نظری با یکدیگر دارند، اما هر دو دارای وجه مشترکی می‌باشند. به عبارت دیگر انگیزه پیشرفت ناشی از یک عزت نفس درونی است و تا زمانی که فرد به خود باور نداشته باشد نمی‌تواند در جهت پیشرفت، انگیزه‌های داشته باشد و دست به اقدام بزند. باور داشتن به خود و توانمندی‌ها وجه اشتراک خودکارآمدی و انگیزه پیشرفت می‌باشد که تبیین گر همراهی بین این دو مفهوم می‌باشد (آرتینو، ۲۰۱۲).

نتایج دیگر دلالت بر این داشت که تاب آوری با انگیزه پیشرفت رابطه دارد. نتایج حاضر با مطالعات دویت^۱ (۲۰۱۳)، ماگانانو، کراپورا، پاولیلو^۲ (۲۰۱۶) و مارتین^۳ (۲۰۰۲) همسو می‌باشد. در تبیین می‌توان گفت که تاب آوری به انسان قدرت روبه‌رو شدن با مشکلات را می‌دهد و در نتیجه فرد با دیدن مشکلات و موانع، انگیزه خود را برای دستیابی به اهداف از دست نمی‌دهد (ماگانانو و همکاران، ۲۰۱۶).

¹ Dewitt

² Magnano, Craparo, & Paolillo

³ Martin

همچنین دوران تحصیلی با استرس‌های زیادی در زمینه تحصیلی، محیط خوابگاه و خانواده همراه می‌باشد؛ از آنجا که استرس یکی از عوامل مخل بر انگیزه پیشرفت دانشجویان می‌باشد اگر دانشجویان از تاب‌آوری لازم جهت مقابله با استرس‌ها برخوردار باشند به خوبی می‌توانند با مشکلات و استرس‌ها کنار بیایند و انگیزه خود را در مسیر پیشرفت حفظ کنند (سعادت و همکاران ۱۳۹۴).

نتایج دیگر نشان داد که خوش‌بینی با انگیزه پیشرفت در ارتباط است، به عبارت دیگر هر چه خوش‌بینی فرد بیشتر باشد، انگیزه پیشرفت افزایش پیدا می‌کند. نتایج حاضر با مطالعات هررو^۱ (۲۰۱۴) و محبی نورالدین‌وند شهنی بیلاق، شریفی (۱۳۹۳) همسو می‌باشد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مشارکت فعال دانشجویان در برنامه‌های تحصیلی و سازگاری با محیط آموزشی و استفاده از فرصت‌های پیش‌رو، مستلزم خوش‌بینی و انعطاف‌پذیر است که به آن‌ها کمک می‌کند به‌طور مستقل فعالیت کنند، از چالش‌ها و مشکلات استقبال کرده و تغییرات را بپذیرند (مشتاقی، مویدفر، ۱۳۹۶). پژوهشی نشان داد می‌دهند که خوش‌بینی با انگیزش و پیشرفت تحصیلی در ارتباط است (گری، مورگان، اسپروله^۲، ۲۰۱۷). در تبیین نتایج می‌توان گفت که خوش‌بینی برابر با انتظار مثبت از رخدادها می‌باشد و به فرد انگیزه داده تا در مسیر پیشرفت حرکت کند. در واقع با خوش‌بینی و نگاه مثبت است که فرد انگیزه پیشرفت پیدا می‌کند، در مقابل بدبینی، مانع حرکت و ضعف در تصمیم‌گیری می‌شود. در مجموع می‌توان گفت که انتظار مثبت موجب بالا رفتن سطح انگیزش در افراد می‌شود (لوتانز و همکاران، ۲۰۱۰).

همچنین نتایج نشان داد که امیدواری با انگیزه پیشرفت ارتباط معنادار دارد، به عبارت دیگر هر چه امیدواری فرد بیشتر باشد، انگیزه پیشرفت افزایش پیدا می‌کند. نتایج حاضر با مطالعات محبی نورالدین‌وند و همکاران (۱۳۹۳) و کیفار، کارشکی، هاشمی (۱۳۹۳) همسو می‌باشد. دانشجویان دارای سطوح بالای امیدواری، بیشتر بر هدف‌های تحصیلی خود تمرکز دارند و از انگیزه بالاتری نسبت به هم‌تایان خود برخوردارند. همچنین، این افراد دارای پشتکار و عزم جدی در انجام فعالیت‌ها هستند زیرا معتقدند که تلاش منجر به پیشرفت و رضایت می‌شود (مشتاقی، مویدفر، ۱۳۹۶). در تبیین نتایج می‌توان اینگونه استنباط نمود که امیدواری با دو مفهوم پافشاری در مسیر هدف و تغییر مسیر در صورت لزوم تعریف می‌شود که هر دوی این مفاهیم فرد را در رسیدن به هدف انگیزه می‌دهد، بر این اساس می‌توان اینگونه استنباط نمود که امیدواری یک راهبرد مقابله‌ای است که به فرد کمک می‌کند تا انگیزه فرد تقویت شود و از مسیر هدف خارج نشود.

نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که به ترتیب متغیرهای خوش‌بینی، امید و خودکارآمدی قادر به تبیین ۰/۲۵ از واریانس انگیزه پیشرفت در دانشجویان بودند. اما به دلیل اینکه این متغیرها ارتباط قوی‌تری با انگیزه پیشرفت داشتند، به متغیر تاب‌آوری اجازه ورود به مدل رگرسیون ندادند. در پژوهشی نشان داده شد که هوش‌هیجانی و تاب‌آوری در مجموع ۰/۱۸ از واریانس انگیزه پیشرفت را تبیین می‌کند، علاوه بر این نتایج تحلیل مسیر نشان داد که هوش‌هیجانی هم به‌صورت مستقیم و هم با نقش واسطه‌ای تاب‌آوری بر انگیزه پیشرفت تاثیر دارد (ماگانو و همکاران، ۲۰۱۶). در پژوهشی نشان داده شد که متغیرهای تفکر عامل، راهبردی و خوش‌بینی ۰/۳۱ از واریانس انگیزه پیشرفت را در دانشجویان پیش‌بینی می‌کنند (کیافر و همکاران، ۱۳۹۳). یکی از رویکردهای اثربخش در توانمند سازی، ارتقای سرمایه‌های روانشناختی در افراد است، به این معنا که افراد اگر سهم بیشتری از سرمایه‌های روانشناختی داشته باشند، انگیزه پیشرفت بالاتری دارند و کیفیت زندگی بالاتری برخوردار بوده و زندگی بهتری خواهند داشت (ایرجی‌راد، ملک زاده نصرآبادی، ۱۳۹۶). از نظر مفهومی سرمایه‌های روانشناختی یک پیوند مشترک بین چهار بعد انگیزشی برای دستیابی به اهداف و موفقیت است (ماگانو و همکاران، ۲۰۱۶). در تبیین اینکه چرا خوش‌بینی بیشترین قدرت را در پیش‌بینی انگیزه پیشرفت دارد می‌توان اینگونه استنباط نمود که خوش‌بینی اولین قدم در انگیزه پیشرفت می‌باشد. در واقع خوش‌بینی نسبت به یک هدف است که فرد را در برابر موانع امیدوار می‌کند و به فرد قدرت تاب‌آوری در برابر مشکلات را می‌دهد. همچنین خوش‌بینی به‌عنوان یک باور به فرد این قدرت را القاء می‌کند که توانایی و کارآمدی لازم را برای پیشبرد تکالیف و اهداف را دارد، که از آن به‌عنوان خودکارآمدی ادراک شده یاد می‌شود.

عدم استفاده از نمونه گروه دختران، تمرکز بر سرمایه‌های روانشناختی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و نادیده گرفتن دیگر متغیرهای موثر بر انگیزه پیشرفت، عدم کنترل ضریب‌هوشی مشارکت‌کنندگان از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بود، بر این اساس لازم است که این محدودیت‌ها در مطالعات آتی پوشش داده شود. پیشنهاد می‌شود که جهت پیش‌بینی انگیزه پیشرفت در دانشجویان ویژگی‌های شخصیت، وضعیت سلامت خانواده، سلامت معنوی و کیفیت زندگی مدنظر قرار گرفته شود، همچنین پیشنهاد می‌شود که

¹ Herrero

² Gray, Morgan, & Sproule

جهت بررسی انگیزه پیشرفت در دانشجویان به صورت همزمان پیشرفت تحصیلی آن‌ها بررسی شود. با توجه به اینکه سرمایه‌های روان‌شناختی نقش موثری در انگیزه پیشرفت دانشجویان دارند، می‌بایست در برنامه‌ریزی‌های نظام آموزش عالی در جهت موفقیت تحصیلی دانشجویان به این امر مهم توجه شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که جهت ارتقاء سرمایه‌های روان‌شناختی در دانشجویان، کارگاه‌های آموزشی در دانشگاه‌ها برگزار شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که جلسات مشاوره به منظور خودشناسی در جهت شناخت انگیزه پیشرفت برای دانشجویان برگزار شود و انگیزه‌های آن‌ها شناخته شود و در جهت اهداف سالم هدایت شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سرمایه‌های روان‌شناختی (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی) با انگیزه پیشرفت در دانشجویان ارتباط دارد و به‌طور مثبت بر انگیزه پیشرفت دانشجویان تاثیر دارند. بر این اساس در ابتدا لازم است که جهت موفقیت تحصیلی دانشجویان به انگیزه پیشرفت و در نهایت به سرمایه‌های روان‌شناختی توجه شود. همچنین می‌توان نتیجه گرفت که خوش‌بینی نسبت به دیگر سرمایه‌های روان‌شناختی دیگر تاثیر بیشتری بر انگیزه پیشرفت دارد. در واقع در این پژوهش نشان داده شد که خوش‌بینی یکی از عامل‌های مهم در انگیزه پیشرفت است، اما لازم است که جهت دستیابی به نتایج بهتر، مطالعات بیشتری و در گروه‌های اجتماعی متعددی انجام شود.

منابع

- ایرجی راد، ارسلان، ملک زاده نصرآبادی، الهه. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر سرمایه روان‌شناختی با میانجی‌گری انگیزه پیشرفت بر خلاقیت دانشجویان. *ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی*، ۶(۴)، ۷۰-۵۱.
- تمنایی‌فر، محمدرضا، گندمی، زینب. (۱۳۹۰). رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۴(۱)، ۱۹-۱۵.
- سعادت، سجاد، اعتمادی، عذرا، نیلفروشان، پریرسا. (۱۳۹۴). رابطه تاب‌آوری و سبک‌های دلبستگی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۷(۴)، ۵۵-۴۶.
- سلطانی، زیبا، صادق محبوب، سمانه، قاسمی جوبنه، رضا، یوسفی، نجف. (۱۳۹۵). نقش سرمایه روان‌شناختی در فرسودگی تحصیلی دانشجویان. *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۹(۲)، ۱۶۲-۱۵۶.
- عباسیان‌فرد، مهرنوش، بهرامی، هادی، احقر، قدسی. (۱۳۸۹). رابطه خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان دختر پیش‌دانشگاهی. *روان‌شناسی کاربردی*، ۴(۱)، ۹۵-۱۰۹.
- کیافر، مریم‌سادات، کارشکی، حسین، هاشمی، فرح. (۱۳۹۳). نقش باورهای امید و خوش‌بینی در پیش‌بینی انگیزش تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۶)، ۵۲۶-۵۱۷.
- کیهانی، مهناز، تقوایی، داود، رجبی، ابوالفضل، امیرپور، برزو. (۱۳۹۳). همسانی درونی و تحلیل عاملی تأییدی مقیاس تاب‌آوری کانر-دیویدسون در دانشجویان دختر پرستاری. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴(۱۰)، ۸۶۵-۸۵۷.
- محبی نورالدین وند، محمدحسین، شهنی بیلاق، منیجه، شریفی، حسن‌پاشا. (۱۳۹۳). رابطه سرمایه روان‌شناختی (امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی) با هدف‌های پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان سال اول. *پژوهش در برنامه‌ریزی درسی*، ۱۱(۱۳)، ۶۱-۷۹.
- مشتاقی، سعید، مویدفر، همام. (۱۳۹۶). نقش مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی (امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی) و جهت‌گیری اهداف پیشرفت در پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان. *راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۸(۳)، ۷۸-۶۱.
- میری، محمدرضا، دری، غلامرضا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه خودکارآمدی و هوش هیجانی با انگیزه پیشرفت در دانشجویان. *تحقیقات نظام سلامت*، ۱۱(۲)، ۲۶۶-۲۵۸.

- Artino, A. R. (2012). Academic self-efficacy: From educational theory to instructional practice. *Perspectives on medical education, 1*(2), 76-85.
- Avey, J. B., Wernsing, T. S., & Luthans, F. (2008). Can positive employees help positive organizational change? Impact of psychological capital and emotions on relevant attitudes and behaviors. *The journal of applied behavioral science, 44*(1), 48-70.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review, 84*(2), 191.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Datu, J. A. D., King, R. B., & Valdez, J. P. M. (2018). Psychological capital bolsters motivation, engagement, and achievement: Cross-sectional and longitudinal studies. *The Journal of Positive Psychology, 13*(3), 260-270.
- Dewitt, N. J. (2013). *Stress, Resilience, and Achievement Motivation in College Students: the Full Half of the Glass* (Doctoral dissertation, Oklahoma State University).

- Elias, H., Noordin, N., & Mahyuddin, R. H. (2010). Achievement motivation and self-efficacy in relation to adjustment among university students. *Journal of social sciences*, 6(3), 333-339.
- Gallagher, M. W., Marques, S. C., & Lopez, S. J. (2017). Hope and the academic trajectory of college students. *Journal of Happiness Studies*, 18(2), 341-352.
- Gray, S., Morgan, K., & Sproule, J. (2017). 9 Pedagogy for motivation, learning and development in physical education. *Transformative Learning and Teaching in Physical Education*, 7, 139-145.
- Hermans, H. J. (1970). A questionnaire measure of achievement motivation. *Journal of Applied psychology*, 54(4), 353.
- Herrero, D. M. (2014). *The relationship among achievement motivation, hope, and resilience and their effects on academic achievement among first-year college students enrolled in a Hispanic-serving institution* (Doctoral dissertation).
- Honick, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84.
- Jensen, S. M., & Luthans, F. (2006). Relationship between entrepreneurs' psychological capital and their authentic leadership. *Journal of managerial issues*, 254-273.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Lane, J., Lane, A. M., & Kyprianou, A. (2004). Self-efficacy, self-esteem and their impact on academic performance. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(3), 247-256.
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2002). Motivation as an enabler for academic success. *School psychology review*, 31(3), 313-327.
- Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., & Peterson, S. J. (2010). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. *Human resource development quarterly*, 21(1), 41-67.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel psychology*, 60(3), 541-572.
- Magnano, P., Craparo, G., & Paolillo, A. (2016). Resilience and Emotional Intelligence: which role in achievement motivation. *International Journal of Psychological Research*, 9(1), 9-20.
- Martin, A. (2002). Motivation and academic resilience: Developing a model for student enhancement. *Australian journal of education*, 46(1), 34-49.
- Merrill, K. L., Smith, S. W., Cumming, M. M., & Daunic, A. P. (2017). A review of social problem-solving interventions: past findings, current status, and future directions. *Review of educational research*, 87(1), 71-102.
- Turner, E. A., Chandler, M., & Heffer, R. W. (2009). The influence of parenting styles, achievement motivation, and self-efficacy on academic performance in college students. *Journal of college student development*, 50(3), 337-346.
- Wang, M. T., & Eccles, J. S. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 28, 12-23.
- Wang, X., Wallace, M. P., & Wang, Q. (2017). Rewarded and unrewarded competition in a CSCL environment: A cooperation design with a social cognitive perspective using PLS-SEM analyses. *Computers in Human Behavior*, 72, 140-151.
- Wentzel, K. R., & Ramani, G. B. (2016). Peer Influence on Students' Motivation, Academic Achievement, and social behavior. *Handbook of Social Influences in School Contexts: Social-Emotional, Motivation, and Cognitive Outcomes*. In *Handbook of Social Influences in School Contexts* (pp. 23-40). Routledge.
- Yazici, H., Seyis, S., & Altun, F. (2011). Emotional intelligence and self-efficacy beliefs as predictors of academic achievement among high school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2319-2323.
- Youssef, C. M., & Luthans, F. (2007). Positive organizational behavior in the workplace: The impact of hope, optimism, and resilience. *Journal of management*, 33(5), 774-800.